

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Shoftim

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 5565 [1804/1805]

01

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9656

טו (א) ויהי מימים בימי קציר -
 חטים ויפקד שמשון את -
 אשתו בגדי עזים ויאמר אבא
 אל אשתי החדרה ולא נתנו
 אביה לבוא: (ב) ויאמר אביה
 אמר אמרתי כי שנה שנאתה
 ואהננה למרעף הלא אחותה
 הקטנה טובה ממנה והי נא
 לך החתיה: (ג) ויאמר להם
 שמשון נקיתי הפעם מפלשתים
 כדעשה אני עמם רעה:
 (ד) וילך שמשון וילכד שלש
 מאות שועלים ויקח לפדים
 ויפן זנב אל זנב וישם לפיד
 אחר בין שני הזנבות פתוך:
 (ה) ויכער איש בלפידים וישלח

רש"י בקמות

(כ) למרעהו - לחת משוכניו כחכ"ט
 טו (ג) נקיתי הסוגם - כדון חנניה להם הרעה:
 (ד) ויפן - חת הזנבות זכר וזכר - ויפן משמע
 הוא נגמלו פנה - ויפן משמע הפכה חת הזנבים וכן
 סימום כל תוכה שפיהל שלה בה"ח וזכר העם וירכ
 כנת יהודה תחניה ויגל יהודה מעל אדמתו ונלה
 ויגל

טו (א) נאך איינגר צייט, אלס עכן
 ווייצענאדנטע וואך, זוכטע שמשון
 זיינע פרויא היים, מיט איינס ציגנע
 בעקפן. אלס ער גינג שפראך; איך וויל
 צומינה פרויא זאגן'ס צימער, זא
 לים איהן איהר פאטר ניכט היינין.
 (ב) אונד שפראך; איך האכטע, דוא
 האבעסט אינגן האס אויף זיא; אונד
 גאב זיא האהער, איינס דיינה גועללע
 שאפטור. אייזיא דוא קליינערע שוועסטער
 שענר אלס זיא, זיא זייא דיין, אן
 איהרר שטאט. (ג) דא דאכטע ויך
 שמשון פאן איהנן; נון מעהר ביק איך
 פרויא (פאן פארווירפן) דער פלשתיים
 וועגן, ווען איך בעוס ווירד זיא אונטער
 נעמע: (ד) ער גינג היין, פיינג דרייגט
 היידרט פיקטע, זאם פאקלעך קעהרטע
 שוואנץ צו שוואנץ, (כאנה אימר צווענען
 דיא שווענצע צוזאמן) טאהט יע צוושן
 צווייט שווענצע איינע פאקעל.
 (ה) צינדעטע וואראן דיא פאקעלן אן.

כאור

טו (א) ויפקד, עלתה זכרונה לפניו וילך
 ויביא להגדי עזים למכסה. ועיקר
 הוראת שגשפקד שימת עין על דבר והשגחה
 בו, אם להרע או להטיב לו, כמופקד את
 שרה, וציוס פקדי; אם לשמרו שלא יאבד
 ממנו, כמו הפקדון מהמפקיד ביד הנפקד;
 או לדעת כמותו, כמו ויפקד את העם; או השגחת הפקיד על אשר נתן תחת ידו, כמו
 ויפקד פקידים. (ג) ויאמר להם, עליהם, כמו אמרי לי אחי הוא, כי לא אמר זאת בפני
 פלשתים לא כיטובין עמנו, וכן ויאמר להם שמאן להלן (פסוקו'). נקיתי הפעם
 מפלשתים, ענינו נקיתי מעון בעבו פלשתי, כדף אני עושה עמם רעה, כי הרעו לי
 בראשונה, ולא יוכלו לנכותי לאמר עשיתי שלא כדת. בן פי' הרלב"ג ומהרי"א, וכן תרגומתי.
 (ד) שועלים, דרשו רז"ל (סוטה דף י' ע"א) מאי שנא שועלים? יבוא מי שחזר לאחריו
 ויפרע מפלשתים שחזרו בשבעתם. ויפן, מהפעיל. (ה) מגדיש, הו' התבואה שנקצרה
 וכנורה

מ כ ל ל י ו פ י

טו (ה) בלפידים, ע"ש סופם, כי קודם שמבעירין בהם אש אינם רק עצים, וכן
 וטו

אונד לים ויא אין דאו שטעהנדע גטרירידע
 דער פלשתים לויפן . ער פֿרבראנטע
 דארורד , פֿאָן גאַרבענדהויפֿן ביו
 שטעהנרס גטרירידע , אונד אַהלבערגע .
 (ו) אלס דיא פלשתים זיך ערקונדיגטן ,
 ווער דיוס גטאהן האבע , זאָואנטע פֿאָן
 שמשון רעד איידאָם דעם המנה , זויסל
 ער איהם ויינע פֿרויא גנאָמן . אומה וייגס
 גועלשאַפֿטר געגעבן . הידוף גינגן היא
 פלשתים הינוף . אונד פֿרבראנטע ויא
 (שמשונ'ס פֿרויא) זאָמט איהרם פֿאָטר
 (ו) דא שפראך שמשון פֿאָן איהן : איזט
 זא אייערע ארט צוהאַנדלן ? ניכט עהר
 ביו איך מיך אן איך גרעלט האבע . דאָ
 ערשט לאס איך אב . (ח) זון שלע עהר
 זיא , שונביין אונד לענדן , מאַפֿטע
 איינע בראַסע נידרר אַנע , גינגס האָן
 הינאב , אונד הילט זיך אויף ט אידע ער
 העהלע דעם פֿעלונס עיטם
 באור זאָמט

בְּקִמּוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְעַר מִגְדִּישׁ
 וַעֲד־קָמְרָה וַעֲד־כָּרֶם זֹת :
 (ו) וַיֹּאמְרוּ פְּלִשְׁתִּים מִי־עָשָׂה
 זֹאת וַיֹּאמְרוּ שְׂמִשׁוֹן חֲתָן הַתַּמְנִי
 כִּי לָקַח אִתָּהּ אִשְׁתּוֹ וַיַּחֲגֵה
 לְכַהֲנֵיהֶם וַיַּעֲלוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׂרְפוּ
 אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־אֲבֹתָהּ בָּאֵשׁ :
 (ז) וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׂמִשׁוֹן אִם־
 הָעֵשׂוֹן בָּואֵת כִּי אִם־נִקְמָתִי
 בְּכֶם וְאֶחָד אֶחָדֶרל : (ח) וַיִּךְ
 אוֹתָם שׁוֹק עַל־יָרֵךְ מִכַּף גְּדוּלָּה
 וַיִּרְדּוּ וַיֵּשְׁבוּ בְּסַעֲיָה סַלַע עֵיטָם :

(ט) ויעלו
 (ט) דיא
 רשי

וַיִּגְדַּלְמֶנּוּ אִשׁוֹר אֶת־שֵׁלֶל חֲפֹרֶה הַנֶּלֶח : (ו) חָתָן
 הַתַּמְנִי . חָתָן הַתַּמְנִי אֶת־כַּתְמֵהָ : (ז) אִם
 תַּעֲשׂוֹן בָּואֵת שְׂמִשׁוֹן גְּדוּלָּה אִתָּם בְּכֶן לַחַת אֶשְׁתּוֹ
 שֶׁל זֶה לֹאֵס : (ח) שׁוֹק עַל־יָרֵךְ . כִּרְשִׁין עִם גְּדוּלָּה
 רֹכֵב מִסּוּם אֶיפֶן הַתַּמְנִי עַל יָרֵכּוֹ כִּי־אִם־עַל שׁוֹק־גְּדוּלָּה
 אֶחָד נִמְוֵן נִפְרָל הַתַּמְנִי בְּמַרְכָּבָה : בְּמַרְכָּבָה . בְּנִקְרַת
 חֶלֶב עֵיטָם . וְכַבֹּדֵם הַתַּמְנִי עִמָּהֶם עִמָּהֶם פִּתְרָם :
 (ט) וַיִּכְטְבוּ
 וַאֲנִי שֶׁקִּנְאוּ פְּלִשְׁתִּים נֹהֵ אֵת קִנְאוֹת ,
 כִּנְה כְּבֵר נֹאמֵר כִּי תוֹאֲנָה כו' מִבְּקָשׁ : (ח) שׁוֹק עַל־יָרֵךְ , ת' מִרְשִׁין עִם גְּדוּלָּה , וּמִפְרָשׁ רִשׁוֹ
 ז' , רֹכֵב הַסּוּם אֵיבּוֹ נִשְׁעָן עַל יָרֵכּוֹ אֵלֶּה עַל שׁוֹק , רַגְלֵ אֶחָד נִמְוֵן נִפְרָל הַתַּמְנִי בְּמַרְכָּבָה . וְכֵן
 פִּי הַרְוֹק'ס . בְּסַעֲיָה , בְּנִקְרַת סַלַע עֵיטָם (רש"י) . וְעֵינֵין נִקְרַת מַעֲבִין הַעֵינִי הַאֲנָשִׁים הָרִים
 תִּנְקַר (בְּמַדְבַּר ט' ז' ד) , אֶהוּא לִשָּׁן כְּרִיִּה . וְסִינַת יִשְׁבְּתוּשָׁס , אֶמֶר רַב־בֵּן מַפְנֵי פְּלִשְׁתִּים
 אֶהוּ אֲרֻבִּים לוֹ .

מכלל יופי

וטחני קמח : ויהי מכנין הפעיל כיהוא' בשע נקודות : ועד כרם זית , ו'ו ועד עומד
 במקום שנים , "ועד כרם ועד זיה , או יהי' סמוך כיקו' נטיעה הרבה זיתים במקו' א'
 וכן דעת רז"ל , וכמו שנקרא נטיעה הרבה גפני' במקום א' כרם : (ו) חתן התמני ,
 אף אחר החופה נקרא חתן לחמיו ולחמותו : (ז) נקמתי , טבנין פיעל הדגוש כלומר
 אעשה נקמה בהם : (ח) שוק על ירך , פי' שהפילם במכתו כי הנופל לפני הרורך
 יכרעו ארכובותיו ויפול על פניו והנה שוקו על ירכו פו' : בסעיף סלע , שן הסלע , וכא
 ע"ד

(ט) ויעלו פלשתים ויחנו ביהודה וינטשו בלחי :
 (י) ויאמרו איש יהודה למה עליהם עלינו ויאמרו לאסור את שמשון עלינו לעשות לו כפאשר עשה לנו : (יא) וירדו שלשת אלפים איש מיהודה סעיף סלע עיטם ויאמרו לשמשון הלא ידעת כו משלים בנו פלשתים ומה זאת עשית לנו ויאמר להם כפאשר עשיתי כן עשיתי להם : (יב) ויאמרו לו לאסרה ירדנו לתהך ביד פלשתים ויאמר להם שמשון השבעו לי פן תפגעו בי אהם : (יג) ויאמרו לו לאמר לא כו אסור נאסרה ונתנוה בידם והמת לא נמיתה ויאסרוהו

רש"י בשנים

(ט) וינטשו . ויחזרו : בלחי * שם מקום :
 (י) למה עליהם עלינו * ואלת עבדים חנכו לכס : לאסור את שמשון . שחזרו ויחזרו לכו : (יג) לא כו אסור נאסרה . לא כהרג אותך כו

(ט) דוא פלשתים גינגן הערויף לאגרמן זיך איז יהודה , אונד כרייטעטן זיך אויס , אין דען געגענדן פאן לחי . (י) דא פראגט מען דיא לייטע פאן יהודה : ווארום זיך איהר ווירד אונס דרויף גצאגן ? זיא אנטווארטטן : שמשון צו בינדן זינד וויר געקאפן , איהם צו טוהן וויא ער אונס גטאהן . (יא) דא גינגן דרייא טויענד מאן פאן יהודה הינאב , צו העהלע דעם פעלונס עיטם אונד שפראכן צו שמשון : וויסט דוא ניכט , דאס דיא פלשתים איבר אונס העררשן ? וואס האסט דוא אונס דא גטאהן ? ער אנטווארטטע : וויא זיא זיך גטאהן , האב איך איהנן פרגאלטן . (יב) יענע שפראכן : וויר זינד דו עראב געקאפן דיך צו בינדן , אונד דען פלשתים אין דיא הענדע צו ליפערן . שמשון אנטווארטטע איהנן : שוועהרט מיר , דאס איהר ניכט האנד אן מיך לעגט . (יג) יענע זאגטן : ניין , נור בינדן וואללן וויר דיך , אונד איהנן אין דיא הענדע געבן , אומבריינגן אבר ווערדן וויר דיך ניכט . וויא באנדן איהן מיט צווייא

באור

(ט) ויעלו , ההולך מיהוד' אל סלע עיטם , יור' וההולך מארץ כנשתים אל הסלע עולה , ומלת וירד בפסוק הקודם נגד הנקיק שנכלע , אשר לתוכו ירד שמשון מפני פלשתים . וינטשו בלחי , על שם סופו , כי על דבר לחי החמור נקרא המקום לחי . ופ' וינטשו לשון שטיחה , כמו והכס כטושים על פני הארץ (ס"א ל' י"ז) (רד"ק) . (יב) פן תפגעו בי אהם , והייתי מוכרח להרע לכס נגד רנוני , וענין פגיעה כמו קום אתה פגע בני (לעיל ס' ב"א) . (יג) וימסו

מכלל יופי

ע"ד ההשאלה , כי שן הסלע דומה לסלע כסעיה לאילן : (יב) פן תפגעו , ענין פגיעה בחרב באדם להמיתו : (יג) עכתיים , חבלי , ודעה הריק"ם כי לשון עכות חבל מעלשה

צווייא נייען שטריקן , אונד פֿיהרסטאונחן
 הינויף פֿאַס פֿעלן . (יד) קיים וואָר
 ער צו לחי אנגקאמן (הויז פלשתים
 נכצטן שאַן איהם ענטנעגן) דא פֿוהר
 דער גייסט דעם עוויגן אין איהן , דאָ
 שטריקע אין וויגן אַרמן , גליקן יעצט
 פֿלאַכספֿערן אין פֿייער ברענענד , אונד
 דאָ באַנרע אן וויגן אַרמען , גיגן אונס
 איינאַנדר . (טו) ער וואָרד אין פֿרוישעם
 עולסקיהן גוואהר , גרויף דאַרנאָך , נאָם
 עס אויף , אונד ערשלוג דאמיט טווענד
 מאן . (טז) דא שפראך שמשון מיט
 דעם עזעלסקיהן , האב' איך אייגן הויפֿן
 אונד מעהררע הויפֿן , מיט דיום עולם
 קיהן , טויענע מאן ערשלאגן . (יז) וויא
 ער דיום גוואגט האטע , וואָרף ער דאָ
 קיהן אויס דער דאָנר . מאן נענטע
 דאהער דיון אַרש קִמַת לַחַי . (יח)
 ער וואָרד הירויף זעהר דורשטיג ,
 אונד ריף צום עוויגן אונד שפראך : דאָ
 האַסט

בשנים עבתיים חדשים ויעלוהו
 מן הסלע: (יד) הואבא עד
 לחי ופלשתים הריעו לקראתו
 והצלח עליו רוח יהוה וההייתה
 העבתיים אשר על יד עזרתו
 כפשתים אשר בערו באיש
 זימסו אסוריו מעל ידו :
 (טו) זימצא לחכמור טריה
 בשלח ידו ונקחה ויקדבה אלף
 איש : (טז) ויאמר שמשון בלחי
 החמור חמור חמרתים בלחי
 החמור הכיתי ארץ איש :
 (יז) ויהי כבלותו לדבר וישלך
 הלחי מידו ויקרא למקום ההוא
 דמת לחי (יח) ויצמא מאד
 ויקרא אל יהוה ויאמר אהיה

נחת רשי

באור

כחש אסור נאסוד: (יד) הואבא עד לחי ויעלוהו מן הסלע: (יז) ויאמר שמשון בלחי החמור חמור חמרתים בלחי החמור הכיתי ארץ איש: (יח) ויצמא מאד ויקרא אל יהוה ויאמר אהיה

(יד) וזימסו, כפעל, והוא כמו זימס לבנהעם (כד"ק) אסוריו, שם, ואחד משני אסור, והם היתרים אשר נאסר בהם (הכ"ל). (טו) טריה, לחם. (טז) חמור, נשקל שאר חמרתים, הנמרד שמורה נשקל קטורה, והכוונה בלחי החמור הפלתי לבור ונבורים. וזה לא יערה אל לשון אישכנו, והוא מליצה שכיית, וכה שורה בלחי החמור — חמור חמרתים ומלת הכיית תשמע במקום שנים. (יז) דמת לחי, בלחי החמור הכיתי אלף איש. לדעת רד"ק על שם שהשליך את הלחי, ומתנוס של השליך רמה, כל"א (דאז קיטוענוועלפן), ולדעת אחרים במקום הכוה היה נבוה, ויתורנס כל"א (קינאקנהעפע).

מכלל יופי

משלשה מיחריו אורצונו טרינצ"ע כלע"ו כפי"ו רז"ל על ענף עין עכות: (טו) טריה כו' אבל בעל המסורה אמר ב' ואינון בתרי לישני: (טז) חמור חמרתים, עבוד עבורים, כמו חמרי חמרי והם ג' משקלים בזה הענין חמור משקלא' בשקל שאור יאור

בַּחַת בִּיד עֵבֶדְךָ אֶת־הַתְּשׁוּעָה
הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְעַתָּה אֲמוּת
בְּצִמָּה וּנְפִלְתִי בְּיַד הָעַרְלִים :
(יט) וַיִּבְקַע אֱלֹהִים אֶת־הַמַּסַּחֵשׁ
אֲשֶׁר־בְּלַחִי וַיֵּצֵאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם
וַיִּשֶׁתּוּ וַחֲשָׁב רֹחוֹ וַיִּחַי עַל־פְּנֵי
קָרָא שְׁמָה עַיִן הַקּוֹרֵא אֲשֶׁר
בְּלַחִי עַד הַיּוֹם תְּזֶה : (ס) וַיִּשְׁפֹּט
אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו פְּלִשְׁתִּים
עֶשְׂרִים שָׁנָה : : שׁו
מז (א) וַיִּלְכֵד שְׁמִשׁוֹן עִתָּה
וַיִּרְאֶשֶׁם אִשָּׁה זֹמַת וְזָכָא
אֵלֶיהָ : (ב) לְעֹתוֹתַי לֵאמֹר בָּא
שְׁמִשׁוֹן הַמָּה וַיִּסְבּוּ וַיִּאָרְכּוּ
כָּל־בְּלִילָה פִשְׁעָה הָעִיר

ואמס הינמ קנעכטע דיון גראסן זיג פֿר
ליון ק אונד מן, זאלל איד פֿאר דורשט
ואוסקאמן ק אונד דען אונבעשניטן אין
דיא הענדע פֿאלקל (יט) דא שפאלטטע
גאט, דיא מערוח ארטיגע העחלונג צו
לחי, עם פֿלאס וואסר הדוים, ער
טראנק ער האלטע זיך ווידר, אונד
ווארד ערקוויקט. דרום נענטע מאן זיא,
דיא קוועלע דעם אונדעכטיגן אין לחי,
ביאויף דען הייטיגן טאג (כ) שמשון
האטע דאן דיפטרסט גפֿהרט איבר
ישראל, אין דען צייטן דער פֿלשתיים
(ד) דא דיזע איבר ישראל זיא אבר
מאכט האטן) צוואנציג יאהרע
מז (א) שמשון רייזטע איינסט נאך
עודה, דא גפֿיל איהם איינע גאסט
ווירטין, אונד ער קאם צו איהר.
(ב) אלס דען עותים גוואנט וואורדע :
שמשון אינט הוהער גקאמן ; דא
גאנגן זיא באלד (און דעה שטאט)
הרום באלד לויערטן זיא איהם אויף,

ויהחשנו ויתרשי

ויהחשנו ויתרשי

(יט) אה המכתש . גומא שהן יופנת נס עשוי
כמן מכתש : עין הקורא . מנין שגא עליוהונוקת
קורא אל ס : :
מז (ג) לעותוס לאמה - לחכסי גום נאמר :
ויתקראו - כהנו גאטן במסיקה : (א) ויסעם .
ויעקום

(יט) אה המכתש אשר בלתי, ר' לוי אמר
המקום ההוא שמו לקי, ורבנן אמרי המקום
ההוא מכתש שמו, ר' חנא בר כהנא ור' נרכיב
בס' ר' אליעזר מלמד שגרא לו הקב"ה מעין
מנין סיניו (כ) . ופירשו המפרשים כרבנן
שמכתש שם מקום דומה למכתש, וכן מנאנו לו
אח הליכו יושבי המכתש (כפניה ח' י"ח), וכן
פרגמתי . על כן קרא, ת' אתקרא, כונתו שהו' יין
הפעלים שלא נזכ'רם טועלים . עין הקור'
עין שמן אשר קרא לה' . (כ) בימי פלשתיים,
הימים אשר היו פלשתיים מושלים בישראל .
מז (א) וירא, עיין מ'ל לעיל י' ד פסוק א' .
אשה זונה, עיין ביהושע (ב' א') . (ב)
לעוחים לאמר, כת' אחחוק לזימר, ויחכר
עלת הונד, והנה לא ידעו בלזיה בית
כאסף, ואיפא ימנאוהו, כי אלו ידעו היו כסניס
על הנית להרנו בגאמו . לכן סכנו את
העיר

מכלל יופי

ואור, וחומר מן חומרי משקל א' בשקל קדש חודש,
וחמורתים מן חמורה בעקל
דבורה חגורה : (יט) המכתש, גומא אשר
רשן שוכב בה עשוי כמכתש וכת'
כסא רכלועא : עין הקורא, כהרגומו עינא
דאתיהיביה בצלוחא דשמשון :
יו (ב) ויתחדשו